

פרק ראשון – מבוי שהוא גבוה

מן התורה אסור לטלטל חפצים בשבת ארבע אמות רק ברשות הרבים, אבל מבוי שאין רחבו ט"ז אמה, או שאינו מפולש מצד לצד, אינו רשות הרבים, ומותר לטלטל בו. אך גורו חכמים ואסרו לטלטל בו, שמא יבואו לטלטל גם ברשות הרבים, אלא אם כן תיקנו את המבוי באחד משלשה האופנים: א. על ידי 'לחי', דהיינו קנה או לוח עץ ברוחב כל שהוא העומד זקוף בצד הכותל שבפתח המבוי וציור ג. ב. על ידי 'קורה', דהיינו קורה רחבה טפח ועבה כל שהוא המונחת מעל פתח המבוי וציור ד. ג. על ידי 'צורת הפתח', דהיינו שמעמידים שני קנים בצידי הפתח וקנה נוסף על גביהן, דוגמת פתח עם משקוף ומזוזות (ציור ה).

משנה

משנתנו דנה כמה גדול יהיה פתח המבוי שיועילו לחי וקורה להכשירו: **מבוי שהוא גבוה** – כלומר, קורת מבוי המונחת למעלה מעשרים אמה מהקרקע, ימנע – כלומר, ישפיל את הקורה כך שיתמעט הגובה שבין הקורה לקרקע המבוי, זוהי דעת חכמים. אולם רבי יהודה אומר אינו צריך למעט, שגם קורת מבוי המונחת למעלה מעשרים אמה מתירה את המבוי לטלטל בו. דין נוסף: ויהיה – מבוי שפתחו רחב יותר מעשר אמות, ימנע את רוחב פתחו באמצעות הנחת קנים וכדו' בצדדי הפתח (ציור ו). שמבוי שפתחו רחב יותר מעשר אמות אין פתחו נחשב 'פתח' אלא 'פירצה' ואין לחי או קורה מתירין אלא פתח מבוי, ולא פירצה. ואם יש לו – לפתח המבוי צורת הפתח, דהיינו קנה מצד אחד של הפתח, וקנה בצד השני, וקנה שוכב על גביהם, אף על פי שהוא רחב מעשר אמות, אין צריך למעט, שצורת הפתח מתירה את המבוי בטלטול אפילו אם הוא רחב מעשר אמות, שאין לך היכר גדול כזה.

גמרא

הגמרא מדקדקת את שינוי לשון משנתנו מהמשנה בסוכה: תנן התם במסכת סוכה (כ), סוכה שהיא גבוהה – כלומר, סכך הסוכה שמונח למעלה מעשרים אמה, פסולה, זו דעת חכמים. ורבי יהודה מבשיר סוכה זו.

שואלת הגמרא: מאי שנא גבי סוכה דתני – ששנה התנא בלשון פסולה, ולא כתב מהי תקנת הסוכה להכשירה. ואילו גבי מבוי תני תקנתא – שנה התנא 'מעט' שהוא תיקון המבוי להכשירו, ולא כתב סתם שמבוי הגבוה מעשרים אמה פסול.

משיבה הגמרא: סוכה שדין גובהה הוא מדאורייתא, תני – שנה התנא לשון פסולה, שכיון שיועדים אנו כבר מן התורה את שיעורה, בא התנא ואמר שאם לא עשה כן הרי היא פסולה. אולם מבוי שכל דינו הוא מדרבנן, לא שייך לכתוב בו לשון פסול, שהרי עדיין לא הודיע התנא שיעור הכשרו כדי שיאמר שאם לא עשה כן פסול, לכן תני תקנתא – שנה התנא את אופן תיקון המבוי והכשרו.

תירוצ נוסף: ואיכעית איהם, אף בדינים דאורייתא נמי תני תקנתא – ראוי לשנות את אופן ההכשר והתיקון, אלא הטעם ששינה התנא לשונו מסוכה למבוי הוא משום שסוכה דנפישין מיליה – שדיניה השונים במשנה רבים הם, ואם ירצה לשנות בלשון תיקון יצטרך להאריך מאוד ולומר שסוכה הגבוהה למעלה מעשרים אמה ימעט, ושאין לה שלוש דפנות יעשה לה דופן, ושאנה גבוהה עשרה טפחים יגביהנה, ואם חממה מרובה מצילתה יוסיף סכך, לכן פסיק ותני פסולה – שבכך כלל התנא בלשון קצרה את כל דיניה. אולם מבוי דלא נפישין מיליה – שאין דיניו השונים במשנה מרובים, תני תקנתא – שנה התנא דין הכשרו ותיקונו.

הגמרא מבארת את מחלוקת רבי יהודה וחכמים: אמר רבי יהודה אמר רב, חכמים הסוברים שפתח שגבוה יותר מעשרים אמה, אינו נקרא 'פתח', ולכן אין קורה מתירתו, לא למדוה אלא מפתחו של היכל שהיה גבוה עשרים אמה ונקרא בתורה בשם 'פתח'. ורבי יהודה הסובר שאף פתח הגבוה יותר מעשרים אמה נקרא 'פתח', לא

למדה אלא מפתחו של אולם שהיה גבוה יותר מעשרים אמה ונקרא בתורה בשם 'פתח'. דתנן – ששינו במסכת מדות (פ"ד מ"א ופ"ג מ"ז) פתחו של היכל – שדרכו נכנסים מהאולם להיכל, נבחו עשרים אמה, ורחבו עשר אמות. ואילו פתחו של אולם – שדרכו נכנסים מהעזרה לאולם, נבחו ארבעים אמה, ורחבו עשרים אמות. וממשיך רב יהודה בשם רב ומבאר: ושינוי – חכמים ורבי יהודה מקרא אחד דרשו, שנאמר (ויקרא ג א) בענין שחיטת קרבן שלמים, ושינוי פתח אהל מועד' ולמדים אנו מכאן שפתחו של 'אהל מועד' – הוא המשכן נקרא בתורה בשם 'פתח', אלא שנחלקו איזה מקום במקדש מקביל בדרגת קדושתו לאהל מועד שהיה במדבר, דרבנן סברי, קדושת היכל לחוד, וקדושת אולם לחוד – אין קדושת האולם שוה לקדושת ההיכל, אלא פחותה ממנו, ולכן כל העבודות האמורות בהיכל אינם כשרים אם עשאו באולם, ובי בתיב בתורה פתח אהל מועד' אהיכל בתיב – הכוונה היא לפתח ההיכל שבו היו השולחן, המזבח והזבח, כנגד אהל מועד שבמדבר, וכיון שפתח ההיכל היה גבוה עשרים אמה, נמצא שאין לנו מקור שפתח הגבוה יותר מעשרים אמה נקרא 'פתח'. ורבי יהודה סבר, שהיכל ואולם קדושה אחת היא, וכל העבודות הנעשות בהיכל כשרים לעשותם באולם, ונמצא דבי בתיב פתח אהל מועד' אהיכליהו הוא דבתיב – הכוונה היא על פתח האולם וזן על פתח ההיכל, ששניהם מותר לקדושת אהל מועד שבמדבר, ונמצא שגם לפתח האולם שהיה גבוה למעלה מעשרים אמה קראה התורה 'פתח'. הסבר נוסף בדעתו של רבי יהודה: ואיכעית איהם, לרבי יהודה נמי – גם רבי יהודה מסכים שקדושת אולם לחוד וקדושת היכל לחוד, ולכן כשנאמר בתורה 'פתח אהל מועד' הכוונה היא לפתח ההיכל ולא לפתח האולם, והכא הונו מעמא דרבי יהודה שגם פתח האולם שהיה גבוה מעשרים אמה נקרא 'פתח', דבתיב אל פתח אולם הפית' הרי שמפורש בכתוב שגם פתח האולם נקרא 'פתח'. מביאה הגמרא את תשובת חכמים על ראייה זו: ורבנן משיבים לרבי יהודה, אי הוה בתיב אל פתח אולם' אזי אכן פירקאמר – מסכימים אנו לדברין שניתן ללמוד מכאן שפתחו של אולם נקרא 'פתח', אבל השתא דבתיב אל פתח אולם הפית', הכוונה היא לפתחו של הפית הפתוח לאולם, כלומר, הכתוב מדבר אודות פתח ההיכל שהוא הבית שפתחו לאולם, ולא מצאנו בכתוב שפתחו של אולם נקרא 'פתח'.

מקשה הגמרא על הפירוש הראשון בטעמם של חכמים ורבי יהודה: איך ניתן ללמוד מהכתוב 'פתח אהל מועד', והא בי בתיב האי – והלא פסוק זה במשכן בתיב, ובמשכן לא היה כלל אולם, ופתח המשכן היה גובה עשר אמות בלבד, ולא ניתן ללמוד מכאן שפתח ההיכל או האולם נקראים 'פתח'. מתרצת הגמרא: אשכחן משכן דאיכרי מקדש, ומקדש דאיכרי משכן – מצאנו בתורה שקראה למשכן מקדש, ולמקדש משכן, וכפי שיבאר להלן, וכיון שכן דיניהם שוים, ומה שכתוב במשכן ושונו פתח אהל מועד' הרי הוא כאילו נכתב על הפתח שבמקדש.

הגמרא מביאה ראייה לכך: דאי לא תיקא הכי – שאם לא תאמר כן, ששוים דיני המשכן והמקדש, הא דאמר רבי יהודה אמר שמואל, קרננות שלמים ששחקן בשחית קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולי, שנאמר ושינוי פתח אהל מועד', ולמדים מכך שהשחית כשרה רק בזמן שדלתות ההיכל פתוחין, ולא בזמן שהן נעולין, שלשון 'פתח' מתייחס לחלל הפתח בזמן שהוא פתוח. ולכאורה קשה הא בי בתיב ההיא – הלא פסוק זה במשכן בתיב, ומנין לנו לדרוש משם על דלתות ההיכל שבמקדש, אלא על כרחך הוא משום דאשכחן מקדש דאיכרי משכן, ומשכן דאיכרי מקדש, וכיון שכן למדים הם אחד מהשני, והדינים שנאמרו במשכן אמורים גם במקדש.

מבררת הגמרא מנין שמקדש נקרא משכן ומשכן נקרא מקדש: בשלמא מקדש דאיכרי משכן – מה שמקדש נקרא משכן ברור לנו מנין שכן הוא, דבתיב – שמצאנו בכתוב (ויקרא כו א) ונתתי (את) משכני בתוככם – כלומר, הקב"ה מבטיח לבני ישראל שאם ילכו

המשך ביאור למס' עירובין ליום ראשון עמ' א

1	בחוקות התורה יבנה את בית המקדש בגבולם, ועל כרחק	– אם תאמר שנלמד מהכתוב בתורה בענין סדר נסיעת בני	6
2	שהכוונה היא על בית המקדש ולא על המשכן שבמדבר, שהרי	ישראל במדבר (במדבר י כא), 'וְנִסְעוּ הַקְּהָלִים נִשְׁאֵי הַמִּקְדָּשׁ	7
3	כשנאמר מקרא זה כבר היה המשכן בנוי, הרי שהכתוב קרא	וְהִקְיָמוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן עַד בָּאֵם', ומכך שהלויים בני קהת שנשאו	8
4	לבית המקדש בשם משכן. אֵלָּא מִשְׁכָּן דְּאִיקָּרִי מִקְדָּשׁ מְנַלָּן	את כלי המשכן נקראים 'נושאי המקדש', מבואר שהמשכן נקרא	9
5	– היכן מצינו בתורה שהמשכן נקרא מקדש, אִילִימָא מִדְּכַתִּיב	מקדש.	10

לדעת רב שרבי יהודה למד מפתח האולם, לא הכשיר רבי יהודה
אלא עד גובה ארבעים אמה, כגובה פתח האולם. ועל כך מקשה
הגמרא: ואִכְתִּי – עדיין קשה, וכי רבי יהודה מפתחו של אולם גָּמַר,
וְהִתְנִיף, מִכִּי שְׁהוּא גְבוּהָ מַעֲשִׂיִּים אִמָּה יָמַעַם, וְרַבִּי יְהוּדָה
מִכִּשְׂרִי אִפִּילוּ אִם גְּבוּהָ עַד אַרְבָּעִים וְחֲמִשִּׁים אִמָּה. וְתַנִּי כִּרְ קִפְרָא
– ובר קפרא שנה בברייתא שלו, רבי יהודה מכשיר עד מִאָּה אמה.
ואם רבי יהודה למד מפתחו של אולם, קשה, הלא פתחו של האולם
היה רק ארבעים אמה, וּבְשִׁלְמָא לְבָר קִפְרָא יֵשׁ לִישֵׁב וְלוֹמַר,
שִׁדְרִיו הֵם גְּזוּמָא, כלומר, שנקט בלשון מוגזמת שאפשר להגביה
את הקורה הרבה, אף שבאמת אי אפשר להגביה יותר מארבעים
אמה, אֲלָא לְרַבִּי יְהוּדָה – כלומר, לדעת הברייתא הראשונה שרבי
יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה, מִאָּה גְזוּמָא – הלא אין כאן
כל גזמא, ובדאי שדבריו בדווקא הן, וכיון שכן, קשה, בְּשִׁלְמָא מַה
שִׁלְרַבִּי יְהוּדָה פתח בגובה אַרְבָּעִים אמה כשר, משום שגָּמַר מִפְתָּחוֹ
שֶׁל אֲוִלָּם, אֲלָא חֲמִשִּׁים מְנָא לִיה – מנין למד להכשיר בגובה
חמשים.
הגמרא דוחה את דברי רב שרבי יהודה למד מפתחו של אולם: אָמַר
רַב חֲסִדָּא, הָא מִתְנִיתָא אֲמַעְיָתִיהָ לָרֵב – ברייתא זו הטעתה את רב,
דְּתַנִּינָא, מִכִּי שְׁהוּא גְבוּהָ מַעֲשִׂיִּים אִמָּה, ונמצא שגובהו יותר
מִפְתָּחוֹ שֶׁל הֵיכַל, יָמַעַם. מבואר שחכמים למדו את שיעור גובה
פתח המבוי מפתחו של הֵיכַל, ומכאן באה טעותו, שְׁהוּא – רב סָבַר,
מִדְרָגְנָן מִפְתָּחוֹ שֶׁל הֵיכַל גָּמַר – מזה שחכמים למדו מפתחו של
הֵיכַל, משמע שרַבִּי יְהוּדָה מִפְתָּחוֹ שֶׁל אֲוִלָּם גָּמַר. אולם מסיק רב
חסדא: וְלֹא הִיא – אין הדבר כן, אלא רַבִּי יְהוּדָה מִפְתָּחָא דְמִלְכִּין
גָּמַר – מסתם פתחי ארמונות המלכים שגבוהים מאוד למד רבי
יהודה שגם פתח מבוי הגבוה הרבה נחשב פתח.
הגמרא מקשה על רב שפירש שחכמים למדו מפתח ההיכל: וְרַבְּנָן,
אִי מִפְתָּחוֹ שֶׁל הֵיכַל גָּמַר – אם חכמים למדו את שיעור פתח
המבוי מפתח ההיכל, לִפְעֻעֵי דְלִתּוֹת בְּהֵיכַל – יצריכו שיהיה למבוי
דלתות כשם שההיכל היו דלתות. אֲלֵמָּה תֵּנִן – ומדוע שנינו (להלן
א), הַכֶּשֶׁר מִכִּי כִיצֵד, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, צִרִיךְ להעמיד בפתחו
לְחִי וְקוֹרָה. וּבֵית הֶלֶל אוֹמְרִים דִּי או בְּלָחִי או קוֹרָה כִּדִּי להכשירו.
אבל כולם מודים שאין צורך בדלתות. מתרצת הגמרא: דְּלִתּוֹת
הֵיכַל, לְצִנְיָעוֹת בְּעִלְמָא הוּא דְעֵבִידִין – דלתות ההיכל נעשו רק
לצניעות, שלא יראו מה שנעשה בפנים, ולא כדי להחשיבו לפתח.
מוסיפה הגמרא להקשות על רב: אֲלָא מַעְתָּה, – אם כן שחכמים
למדו את שיעור פתח המבוי מפתח ההיכל, לֹא תִהְיֶינָה לִיה – לא
יועיל למבוי הרחב יותר מעשר אמות להכשירו בצורת הַפֶּתַח,
דהיינו שני קנים בצדי הפתח וקנה נוסף על גביהם, דְּהָא הֵיכַל צוּרָת
הַפֶּתַח הוּיָא לוֹ – שהרי לפתח היכל היה צורת הפתח, וּבְאִפִּילוּ הִכִּי
עֶשְׂרֵי אֲמוֹת הוּא דְרִיזִית – ובכל זאת היה רוחב פתחו רק עשר אמות,
אֲלֵמָּה תֵּנִן – ומדוע שנינו במשנתנו, אִם יֵשׁ לוֹ – לפתח המבוי צוּרָת
הַפֶּתַח, אִזִּי אָף עַל פִּי שְׂרָחֵב מַעֲשֵׂר אֲמוֹת אִינוּ צִרִיךְ לְמַעַם את
רחבו.
מתרצת הגמרא: מִיָּדִי הוּא מַעְמָא אֲלָא לָרֵב – כלום לא הוצרכנו
ליישב את המשנה אלא לרב שאמר שחכמים למדו מפתח ההיכל,
לרב אין זה קשה כלל. דְּהָא מִתְנִי לִיה רַב יְהוּדָה לְחִיָּא בְּרַב
קָמִיָּה דְרַב – הלא מעשה היה שלימד רב יהודה משנה זו את חייא
בנו של רב, בפני אביו רב, ושנה לו, שאם יש למבוי צורת הפתח,
אפילו הוא רחב מעשר אמות אִינוּ צִרִיךְ לְמַעַם, וְאָמַר לִיה – ותיקן
רב את רב יהודה, ואמר לו, אֲתִנִּיָּה – שנה לו, שאפילו שיש צורת
הפתח צִרִיךְ לְמַעַם, נמצא שדלעת רב אף המשנה היא כשיטתו,
שמכיון שלומדים את שיעור פתח המבוי מפתח ההיכל, לכן אף אם
יש לו צורת הפתח אינו כשר ברוחב יותר מעשר אמות. כפתח
ההיכל.
מקשה הגמרא קושיא נוספת על רב: אֲלָא מַעְתָּה – אם כן שחכמים
למדו את שיעור פתח המבוי מפתח ההיכל,

דוחה הגמרא: הָהוּא בְּאֵרוֹן בְּתִיב – כתוב זה מדבר בנשיאת הארון
על ידי בני קהת, ומה שנקרא 'מקדש' הוא משום שהוא מקודש יותר
משאר המשאות, אבל מה שהמשכן כולו נקרא מקדש אי אפשר
ללמוד מכאן.
משיבה הגמרא: אֲלָא מַה שהמשכן נקרא מקדש נלמד מִהֶבְא –
מהכתוב שנאמר בציווי עשיית המשכן (שמות כה ח) 'וַעֲשֹׂה לִי מִקְדָּשׁ
וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכָם', מפורש שקראה התורה למשכן בשם 'מקדש'.
שנינו במשנה, שפתח המבוי הניתר בלחי או קורה לא יהיה רחב יותר
מעשר אמות. על כך מקשה הגמרא לפי ביאורו של רב שחכמים ורבי
יהודה למדו את פתח המבוי מפתח ההיכל והאולם. מקשה הגמרא:
בֵּין לְרַבְּנָן וּבֵין לְרַבִּי יְהוּדָה, מדוע הפתח לא יכול להיות רחב יותר
מעשר אמות, לִילְפּוֹ – שילמדו מִפְתָּח שְׂעַר הַחֲצֵר של המשכן,
שנקרא בתורה 'פתח', אפילו שהיה רחבו עשרים אמה, וכפי שמוכח
מהכתובים, דְּבְתִיב (שמות כו יח) 'אֲרֹךְ הַחֲצֵר מִאָּה כֹאמָה, וְרָחֵב
חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים', כלומר, רוחב החצר הוא חמשים אמה (צויר א),
וְקוֹמָהּ (גובה) הקלעים שמסביב חֲמִשׁ אֲמוֹת, הרי מבואר שרוחב
חצר המשכן היה חמשים אמה, וּבְתִיב בענין מידות הקלעים שהיו
ברוח מזרחית (שם כו יד), 'וְחִמְשׁ עֶשְׂרֵה אֲמָה קְלָעִים לְבִתָּהּ', דהיינו
שבצד אחד של הפתח היו קלעים ברוחב חמש עשרה אמה לצד אחד
של הפתח, וּבְתִיב (שם לח טו) 'וְלִבְתָּהּ הַשְּׁנִית מִזֶּה וּמִזֶּה לְשַׁעַר הַחֲצֵר,
קְלָעִים חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה אֲמָה', דהיינו שגם בצד השני של הפתח היו
קלעים חמש עשרה אמה, נמצא שרוחב הפתח שבין הקלעים היה
עשרים אמה (צויר ב), וכיון שכן, יש ללמוד, מַה לְחֵלֶן בפתח חצר
המשכן היה גבוה חֲמִשׁ אמות בְּרוּחֵב עֶשְׂרִים אמה, ונקרא פתח, אָף
כָּאֵן במבוי, יש להכשיר פתח שגובהו חֲמִשׁ אמות בְּרוּחֵב עֶשְׂרִים,
וכל שכן שפתח הגבוה עשרים אמה יש להכשירו ברוחב עשרים,
ומדוע שנינו שפתח הרחב מעשר אמות יש למעטו.
משיבה הגמרא: פתח חצר המשכן 'פֶּתַח שְׂעַר הַחֲצֵר' אִיקְרִי – נקרא
בתורה רק 'פתח שער', אבל 'פֶּתַח' סְתָמָא לֹא אִיקְרִי – אינו נקרא
סתם 'פתח', ואי אפשר ללמוד משם להכשיר מבוי הרחב מעשר
אמות.
תירוצ נוסף: וְאִיבְעִית אִימָא, כִּי בְתִיב – מה שנאמר 'קְלָעִים חֲמִשׁ
עֶשְׂרֵה אֲמָה לְבִתָּהּ', אינו מדבר ברוחב הקלעים כפי שסברנו, אלא
בְּגוֹבְהָ הוּא דְבְתִיב – שהיה גובה הקלעים מסביב המשכן חמש
עשרה אמה, ואין ראייה מהכתוב כמה היה רוחב הפתח, ויתכן שלא
היה רחב יותר מעשר אמות.
תמדה הגמרא: גּוֹבְהָ – וכי ניתן לומר שכוונת הכתוב לשיעור גובה
הקלעים, וְהָא בְתִיב (שם כו יח) 'וְקוֹמָהּ חֲמִשׁ אֲמוֹת', הרי שגובה
הקלעים היה רק חמש אמות. משיבה הגמרא: הָהוּא – שיעור חמש
אמות, היינו מִשְׁפַּת מוֹזֵבָת וְלִמְעָלָה – שהיה גובה מזבח החיצון עשר
אמות, והיו הקלעים גבוהים ממנו חמש אמות, כדי שלא יראו העם
העומדים מבחוץ את הכהן כשהוא עומד על גבי המזבח ועבודתו
בידו.
הגמרא מבררת את שיעור רוחב הפתח לפי רבי יהודה. מקשה
הגמרא: וְכִי רַבִּי יְהוּדָה מִפְתָּחוֹ שֶׁל אֲוִלָּם גָּמַר – למד את שיעור
פתח המבוי, וְהָא תֵּנִן במשנתנו, 'וְהָרָחֵב מַעֲשֵׂר אֲמוֹת, יָמַעַם, וְלֹא
פְּלִיג על כך רַבִּי יְהוּדָה, ואם למד רבי יהודה מפתחו של אולם, היה
לו להכשיר רוחב פתח המבוי עד עשרים אמה כפתחו של אולם.
מתרצת הגמרא: אָמַר אַבְי, פְּלִיג בְּבְרִייתָא – בברייתא מפורש
שרבי יהודה חלק גם על כך, דְּתַנִּינָא, וְהָרָחֵב מַעֲשֵׂר אֲמוֹת
יָמַעַם, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר אִינוּ צִרִיךְ לְמַעַם. שואלת הגמרא:
וְלִפְלוג בְּמִתְנִיתִין – מדוע במשנה לא הובא שרבי יהודה חולק
גם על שיעור הרוחב. משיבה הגמרא: פְּלִיג בְּגוֹבְהָ, וְהוּא תִרִין
לְרַחֲבָה – כשנחלק במשנה על שיעור גובה המבוי, נכלל בזה
שחלוק הוא גם בשיעור רוחב המבוי, שטעם אחד להם, שרבי
יהודה לומד מפתחו של אולם שהיה גבוה ארבעים אמה ורחב
עשרים.